

Yttrande över remiss från Länsstyrelsen i Gotlands län gällande bildandet av naturreservatet Karlsöarnas havsområde

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) instämmer i länsstyrelsens bedömning att det föreslagna marina naturreservatet vid Karlsöarna utgör en viktig åtgärd för att ge långsiktigt och starkt skydd till ett av de viktigaste födosöksområdena för häckande alkor i Östersjön, likaså för östersjötummlaren, och att områden bidrar till att uppnå nationella och internationella åtaganden gällande skydd av havsmiljöer.

Generella synpunkter

Motiv till skyddsformen är tydligt beskrivet och A till C-föreskrifter bidrar till att uppfylla reservatets syfte med att bevara värdefulla naturmiljöer och dess arter. Det är bra att reservatet bidrar till att uppnå flera uppsatta mål som ingår i planen för områdesskydd och förstärker skyddet av Natura2000 i området och i förlängningen bidrar till uppfyllande av nationella mål samt internationella mål enligt art- och habitatdirektivet för bl.a. östersjötummlaren.

Förslaget att inrätta ett marint naturreservat i havsområdet kring Karlsöarna ligger väl i linje med Sveriges åtaganden gällande marint områdesskydd, där målen är att till 2030 skydda 30% av de svenska havsområdena med en tredjedel (dvs totalt 10% av havet) ska vara strikt skyddat. Med den grad av skydd som föreslås för Karlsöarnas havsområde skulle det kunna klassas som ett strikt skyddat område. I dagsläget uppskattas endast 1% av svensk ekonomisk zon i Egentliga Östersjön ha ett strikt områdesskydd.

Det föreslagna reservatsområdet är ett nyckelområde för födosök för havsfåglar som häckar på Karlsöarna. Av hela Östersjöns populationer häckar 80% av sillgrisslorna och 40% av tordmularna på Stora Karlsö (Olsson & Hentati Sundberg

2017). Tidigare studier pekar på vikten av att tillräckliga födoresurser i närheten av kolonin för lyckad häckning för sillgrisslor och tordmular på Stora Karlsö (Hentati-Sundberg et al. 2021). Att födoresurserna för dessa populationer skyddas är därför mycket viktigt.

Hela det utpekade området är av stor betydelse för havsfåglar. Området in mot Gotland används inte så mycket av alkfåglarna, men däremot av häckande ejdrar efter att de kläckt fram sina ungar. Stora Karlsö har en av Östersjöns större kvarvarande ejderkolonier med ca 700 par.

Området kring Knolls grund, längs Ölands ostkust och norra delen av Hoburgs bank är också nyckelområden för alkfåglarna samt silltrut från Karlsöarna men ingår inte i det nuvarande förslaget. Att även dessa områden får adekvat skydd är mycket angeläget för att få till ett långsiktigt bevarande av alkfåglarna och silltrut från Karlsöarna (Isaksson et al 2016, 2019, Evans et al. 2013, Olsson & Hentati Sundberg 2022).

Utöver att området är mycket viktigt för fåglar utgör det även ett viktigt födosöksområde för den hotade Östersjötummlaren under delar av året (Carlen et al. 2018), och ett fiskeförbud kan gynna även denna genom att öka födotillgången och minska risken för bifångst i fiskeredskap.

I och med att trålgränsen nu flyttats ut i kustområdet från Kalmar sund till gränsen mot Bottenhavet kan fisketrycket kan förväntas öka i det aktuella området på grund omfördelningen av fiskemönster. Om trålgränsen även flyttas ut längs övriga delar av Sveriges kust i enlighet med förslaget i havsmiljöpropositionen (Ett levande hav, 2023/24:156) kan det leda till ytterligare förflyttningar av fisket till området kring Karlsöarna. Mot bakgrund av de omfattande regleringar som sker och kan komma att ske i närliggande havsområden är det befogat att stärka skyddet av Karlsöarnas havsområde även om det i dagsläget inte pågår något intensivt fiske.

Länsstyrelsen framför att "Upprättandet av ett skyddat område där fiske inte bedrivs kan ge vetenskapliga insikter om hur ekosystem återhämtar sig utan mänsklig påverkan. Sådana referensområden är värdefulla för att utveckla bättre strategier för marin förvaltning". SLU håller med om detta. Enligt förslaget till regler för naturreservatet ska fiske med handredskap dock fortsatt vara tillåtet. SLU anser att det kan vara rimligt att även förbjuda detta fiske för att få till stånd ett fullständigt fiskeförbud i området, vilket kan underlätta övervakning av att fiskereglerna efterföljs. Sannolikt är fisket med handredskap i området ytterst begränsat i dagsläget och därmed torde det vara okontroversiellt att göra området helt skyddat mot extraktion.

Referenser

Carlén, I., Thomas, L., Carlström, J., Amundin, M., Teilmann, J., Tregenza, N., ... & Acevedo-Gutiérrez, A. (2018). Basin-scale distribution of harbour porpoises in the Baltic Sea provides basis for effective conservation actions. *Biological Conservation*, 226, 42-53.

Hentati-Sundberg J, Olin AB, Evans TJ, Isaksson N, Berglund P-A, Olsson O. A mechanistic framework to inform the spatial management of conflicting fisheries and top predators. *J Appl Ecol*. 2021; 58: 125–134.

Olsson, Olof, Jonas Hentati-Sundberg, and Jonas Hentati Sundberg. "Population trends and status of four seabird species (*Uria aalge*, *Alca torda*, *Larus fuscus*, *Larus argentatus*) at Stora Karlsö in the Baltic Sea." *Ornis Svecica* 27 (2017).

Evans, Thomas J., et al. "Foraging behaviour of common murre in the Baltic Sea, recorded by simultaneous attachment of GPS and time-depth recorder devices." *Marine Ecology Progress Series* 475 (2013): 277-289.

Isaksson, N., Evans, T. J., Shamoun-Baranes, J., & Åkesson, S. (2016). Land or sea? Foraging area choice during breeding by an omnivorous gull. *Movement ecology*, 4, 1-14.

Isaksson, Natalie, et al. "Foraging behaviour of Razorbills *Alca torda* during chick-rearing at the largest colony in the Baltic Sea." *Bird Study* 66.1 (2019): 11-21.

Olsson & Hentati Sundberg. Viktiga havsområden för sjöfåglar som häckar på Karlsöarna. 2022 Rapport till Länsstyrelsen. 48 sidor.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Noël Holmgren efter föredragning av koordinatör Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av miljöanalysspecialist Eddie von Wachenfeldt vid enheten för akvatiska ekosystem vid SLU Artdatabanken, forskarna Ulf Bergström, Jonas Hentati Sundberg, Agnes Olin och Mattias Sköld samtliga vid institutionen för akvatiska resurser.

Noél Holmgren

Linda Ferngren